HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

הא דקאי כהן מזרח ומערב ואדי. ואם עמד כהן בפניו למערב ואחוריו למזרח והזה שכך מצותו אפילו אינם מכוונות כנגד הפתח כשרות והא דתני פסולות דקאי בפון ודרום שלא כמצותו ואדי ב): **והשניא בין שלא לשמן כו' כשרות.** אדמסורא קאי: **ר' אליעזר דמקיש אשם לחטאת**[ג] . ואפילו אשם דמסורא פסול שלא לשמה:

וכי. אשם הלמד בהיקש מחטאת דליהוי פסול שלא לשמו מוזר ומלמד בהיקש על הלוג דליהוי פסול שלא לשמו והא קיימא לן בפ' איזהו מקומן (זבחים דף מט:) דאין למידין למד מן הלמד בקדשים: היקש דחטאת ואשם דכתיב [ד](בחטאת) (ויקרא ז) בחטאת כאשם תורה אחת להם וקא יליף ר' אליעזר מה חטאת שלא לשמה פסולה דאפילו רבנן מודו אף אשם נמי פסול: היקש דאשם מסורא ולוגו דכתיב (שם יד) כבש [ה] אשם לתנופה וגו' סיפיה דקרא ולוג שמן: **לרצון.** [ו] להזות לעולת לשם חובה ולהתיר מסורא בקהל[ז] פסול שלא [ח] לשמן והא דתני כשרות להכשיר דהזאותיו כשרות דכתיב שירי הלוג באחיליה [ט] דשירי לוג מסורא נאכלין דלאמרינן בפ' אלו מנחות (לקמן דף עג.) וזה יהיה לך מקדש הקדשים מן האש לכל קרבנם (במדבר יח) לרבות לוג שמן של מצורע וכתיב בתריה בקדש הקדשים תאכלנו בפרשת ויקח קרח: **מתני' שבעה קני מנורה.** דלכתיב ושבה קניס יוצאין מליה (שמות כה) והמנורה עצמה שבאמצע היא השביעית כזה[י]: **שבעה גרוטיה.** בראש של קנה וקנה היה [יא] גר אחד כעין בזך ושם נותנין השמן והפתילות: **שתי פרשיות שבמזרח.** שמע[יב] והיה אם שמוע[יג]: **כתב אחד.** אות אחת [יד] מעבכין [טו]זו את זו דכתיב (דברים ו) וכתבתם כתיב תמה ושניהם [יז] ובתפילין כתיב הויה (שם) והיו לטוטפות: **ד' פרשיות שבתפילין.** שמע (שם) והיה אם שמוע (שם יא) קדש לי כל בכור (שמות יג) והיה כי יביאך (שם) שבתילה דבכולהו כתיב ולטוטפות אז ולזכרון בין עיניך יא]: **גמ' הויה כתיב בהו.** כתפוריהם וקונותם ממנה יהיו (שם כה): **מן העשם.** יב] עשייתה תהיה שלמה ומכה בקורנס עד שיצאו ממנה כל כליה: **מן הגרוטאות.** זהב שבור: **מקשה.** משמע תהיה אחת כדמתרגמינן נגיד[יג] משון שנמשך הכל מתחיה אחת. מקשה משמע דבר יג] המוכה והטלם דכתיב (דניאל ב) ואדכתיה דא לדא נקשן: **משאר מתכות נמי.** תיפסל הא כתיב זהב טהור וכתיב הויה לעבד: **אמר קרא תיעשה.** המנורה משמע תיעשה מ"מ לרבות שאר מתכות: **ואימא לרבות גרוטאות.** דכתיב מקשה והדר תיעשה מ"מ: **אמקשה כתיבה הויה.** הויה סמוכה למקשה יותר מלזהב יד]: ומשני **מקשה מקשה כתיב.** תרי זימני כתיב ואימא לעבד: ומשני **הא מאי אי אמרת בשלמא דגרוטאות פסולות ושאר מתכות כשרות.** דלאמרינן מקשה מקשה דויקחו לי תרומה לעבד: **הייגו.** דלאיצטריך זהב זהב דויקחו לי תרומה ומקשה טז] מקשה דבהעלותך לדרשא דחמריתי דשמעינן מינה נמי דמשאר מיני מתכות נמי כשירה כדדרשינן טז] מ)לקמן [ע"כ]: **כאה והב כאה ככר שאינה כאה והב.** שהביאה משאר מיני מתכות אינה צריכה לבא ככר אלא או פחות או יותר. אלמא משאר מיני מתכות שמעינן דכשרה יז] אלא לדידך זהב דבהעלותך: **מקשה.** דסיפא עד יהיה מקשה היא: **כסף והויה.** שתי חצוצרות כסף מקשה תעשה אותם והיו לך וגו' (במדבר י):

אלא

[א] זבחים י: קטו.,ן, [ב] [זבחים מט: וש"נ], [ג] ל"ק מ"ז, [ד] רש"ק מ"ז, [ה] תוספתא דמולין פ"ח הי"ח, [ו] תוספתא שם, [ז] ל"ק מ"ז, [ח] נ"ל לחיות עולות. ל"ק, [ט] [עי' ביומא ספ: שפכ"י לחתיכו לאכול בקדשים וכן כאן כז ע"ב ד"ה שבמלוא פי' גם כן ע"ש], [י] איזה תמנה כפי' המפניות להרמב"ם ולקמן דף נח:, [יא] [דברים ד], [יב] [דברים יח], [יג] [ל"ל זו אלא זו כן הוא נ"י ופי' אם אות אחת דבוקה לחברתה ואין מוקפת גוילן], [יד] [שמות כה], [טו] לקמן בזה כי' הה"מ. ל"ק, [טז] [דברים יח], [יז] דבפרשת בהעלותך והכי כתיב כולה. ל"ק,

תורה אור השלם

1. וְעָשִׂיתָ מְנֹרַת זָהָב טָהוֹר מִקְשָׁה תֵּעָשֶׂה הַמְּנוֹרָה יְרֵכָהּ וְקָנָהּ גְּבִיעֶיהָ כַּפְתֹּרֶיהָ וּפְרָחֶיהָ מִמֶּנָּה יִהְיוּ: שמות כה לא
2. בֶּסֶף זָהָב וְדֹהוֹר יַעֲשֶׂה אֹתָהּ אֶת כָּל הַכֵּלִים הָאֵלֶּה: שמות כה לט
3. וְזֶה מַעֲשֵׂה הַמְּנֹרָה מִקְשָׁה זָהָב עַד יְרֵכָהּ עַד פַּרְחָהּ מִקְשָׁה הוּא כַּמַּרְאֶה אֲשֶׁר הֶרְאָה יְיָ אֶת מֹשֶׁה כֵּן עָשָׂה אֶת הַמְּנֹרָה:

במדבר ח ד

מוסף רש"י

מן העשת. תמיכה עבה. (יומא לד:).

שיטה מקובצת

[א] ה"ג ברוב הספרים בגיעיה כפתורה ופרחיה באה זהב באה גביעיה כפתוריה ופרחיה וקשה לר"י דהתם לא כתיב זהב אלא הראשון דכתיב ועשית מנורת זהב טהור מקשה תעשה המנורה יריכה וקנה גביעיה כפתוריה ופרחיה ממנה יהיו והתוא איצטריך לכלל ופרט וכלל נ"ל דה"ג כפתוריהם וקנותם ממנה יהיו כולה מקשה אחת זהב טהור באה זהב באה גביעיה וכפתוריה ופרחיה ואע"ג דלא כתיב בהאי קרא לא בגביעיה ולא פרחיה אם"ה כיון דכתיב כפתורי' מסתמא דרשינן באה זהב באה גביעיה כפתוריה ופרחיה והכי מידרשי כולהו קראי ועשית מנורת זהב טהור לכלל ופרט וכלל כדלקמן. שני. ככר זהב טהור יעשה אותה באה זהב באה ככר. שלישי. כפתוריהם וקנותם ממנה יהיו כולה מקשה אחת זהב טהור לומר באה זהב באה גביעיה כפתוריה ופרחיה ואע"ג דגביעיה ופרחיה לא כתיב בהאי קרא כדפי'. רביעי. מלקוחיה ומחתותיה זהב טהור לאשמועינן דאף הכלים האלו שלא היו מן העשת של מנורה היו זהב טהור. חמישי. בפרשת בהעלותך וזה מעשה המנורה מקשה זהב לומר באה זהב באה מקשה וד' מקשה כתיבי ב' בפרשת תרומה וב' בפרשת בהעלותך והכי מדרשי חד למצוה כו': ב) ואדי והזה: ג) לחטאת. בפ"ק דזבחים (דף י ע"א וב') דאמר אשם שלא לשמו פסול ה"נ הזאות דלוג שמן דמצורע שלא לשמן פסול דמקיש לוגו של מצורע

[ב] [זבחים מט: וש"נ], [ג] ל"ק מ"ז, [ד] רש"ק מ"ז, [ה] תוספתא דמולין פ"ח הי"ח, [ו] תוספתא שם, [ז] ל"ק מ"ז, [ח] נ"ל לחיות עולות. ל"ק, [ט] [עי' ביומא ספ: שפכ"י לחתיכו לאכול בקדשים וכן כאן כז ע"ב ד"ה שבמלוא פי' גם כן ע"ש], [י] איזה תמנה כפי' המפניות להרמב"ם ולקמן דף נח:, [יא] [דברים ד], [יב] [דברים יח], [יג] [ל"ל זו אלא זו כן הוא נ"י ופי' אם אות אחת דבוקה לחברתה ואין מוקפת גוילן], [יד] [שמות כה], [טו] לקמן בזה כי' הה"מ. ל"ק, [טז] [דברים יח], [יז] דבפרשת בהעלותך והכי כתיב כולה. ל"ק,

[א] דקאי מזרח ומערב ואדי היא דקאי צפון ודרום ואדי אמר מר ושבפנים ושבמצורע שלא לשמן פסולות שלא מכוונות כשרות והתניא בין שלא לשמן בין שלא מכוונות כשרות אמר רב יוסף לא קשיא הא רבי אליעזר והא רבנן רבי אליעזר [ב]דמקיש אשם לחטאת מקיש נמי לוג לאשם רבנן לא מקשי ולרבי אליעזר וכי [ג]דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בהיקש אלא אמר רבא הא והא רבנן כאן להכשיר [ד](הקרבן) כאן להרצות [ה](שלא עלו לבעלים לשום חובה): **מתני'** [ו]שבעה קני מנורה מעכבין זה את זה שבעה גרותיה מעכבין זה את זה [ז]שתי פרשיות שבמזוזה מעכבות זו את זו [ח]אפילו כתב אחד מעכבן [ט]ד' פרשיות שבתפילין מעכבין זו את זו [י]אפילו כתב אחד מעכבן [יא]ד' ציציות מעכבות זו את זו שארבעתן מצוה אחת רבי ישמעאל אומר ארבעתן ארבע מצות: **גמ'** מ"ט הויה כתיב בהו [יב]תנו רבנן מנורה היתה באה מן העשת ומן הזהב [יג]עשאה מן הגרוטאות פסולה משאר מיני מתכות כשרה מאי שנא מן הגרוטאות פסולה דכתיב [1]מקשה והויה שאר מיני מתכות נמי זהב והויה אמר קרא תיעשה לרבות שאר מיני מתכות ואימא לרבות גרוטאות לא ס"ד דאמקשה כתיבה הויה תיעשה נמי אמקשה כתיב מקשה מקשה לעבד זהב זהב נמי לעבד האי מאי אי אמרת בשלמא מן הגרוטאות פסולה משאר מיני מתכות כשרה היינו זהב זהב מקשה מקשה לדרשא אלא אי אמרת מן הגרוטאות כשרה משאר מיני מתכות פסולה זהב זהב מקשה מקשה מאי דרשת ביה מאי דרשא דתניא [2]ככר זהב טהור יעשה אותה את כל הכלים האלה [יד]באה זהב באה ככר אינה באה זהב אינה באה ככר [טו] [1]גביעיה כפתוריה ופרחיה [טז]באה זהב באה גביעים כפתורים ופרחים אינה באה זהב אינה באה גביעים כפתורים ופרחים ואימא נמי באה זהב באה קנים אינה באה זהב אינה באה קנים ההוא פמוט מיקרי [3]וזה מעשה המנורה מקשה זהב באה זהב באה מקשה אינה באה זהב אינה באה מקשה מקשה דסיפא למאי אתא למעוטי חצוצרות דתניא [יז] [2]חצוצרות היו באים מן העשת מן הכסף עשאם מן הגרוטאות כשרים משאר מיני מתכות פסולים ומאי שנא משאר מיני מתכות פסולים דכתיב כסף והויה מן הגרוטאות נמי מקשה והויה מיעט רחמנא גבי מנורה מקשה היא היא ולא חצוצרות תנו רבנן כל הכלים שעשה

שבעה קני מנורה. תימה דלא תסיב גביעים פרחים וכפתורים דמעכבין זה את זה כדלמרינן בגמ' ומאן משום לישנהו בשאר מיני מתכות. מ"ר: **דתניא** בכר זהב טהור. תמצא כתיבי ד' בפרשת ויקחו וחד בפרשת בהעלותך והכא לא דרים אלא שלשה ושמא אינך תרי חד לגופיה דמלוה בזהב וחד לכלל ופרט דבסמוך ול"ע [ב] והשתא קרא קמא ועשית מנורת זהב אמי לכלל ופרט [ג] כדבסמוך יח] וכדכתב כולה מקשה אחת זהב טהור דרשינן באה זהב באה כפתוריס גביעים ופרחים דכולה משמע כל המנורה ולהכי פריך נמי ואימא באה זהב באה קנים וה"ה דהוה מצי למפרך באה זהב באה ירכה והוה מצי לשנויי דלא איקרי מנורה אלא ירך והדר כתיב מלקחיה ומחתותיה זהב טהור ושמא אתי אתא לגופיה דמלוה בזהב והדר כתיב ככר זהב טהור דדרשינן באה זהב באה ככר ובפרשת בהעלותך כתיב וזה מעשה המנורה מקשה זהב דרשינן באה זהב באה מקשה וכסדר זה שפיר כתיבי אבל בבריתא אין דורש כסדר. מ"ר:

מקשה דסיפא למאי אתא כו'. והשתא אריכי כולהו חד למלוה וחד לעיכובא לפסול גרוטאות וחד באה זהב זהב באה מקשה וחד למעוטי חצוצרות. מ"ר:

חצוצרות היו באים מן העשת מן הכסף [יט]. תימה דבפ' כל הכלמים (ע"ז דף מז.) משמע דבאות אלא מן הכסף דבעי רמי בר חמא המשמחות לבמה קרניה מהו לחצוצרות ותנן נמי במסכת קינין (פ"ג מ"ו) זה הוא שאמרו כשהוא מי קולו אחד וכשהוא מת קולו שבעה קרניו לחצוצרות ומהך שמעתין אין קשה כל כך דהכא בשל משה אלא שהיו כשרות לדורות כדבסמוך אבל קשה דבמסכת תמיד (דף לג:) תנן ושתי חצוצרות של כסף בידם משמע דאף לדורות היו לכסים בשל כסף והלויים של קרני בהמה לבלי שיר ועוד דחצוצרות דקיים ודע"ז הייגו שופר דלאמרינן בסוף במה מדליקין (שבת דף לו.) ובלובב הגזול (סוכה דף לד.) דאיתמי שמייהו חצוצרתא שיפורא שיפורא חצוצרתא ובסוף במה מדליקין איכא בריתא [ב] דקרא לחצוצרות שופר ומיהו קשה דבמסכת ע"ז (דף מז.) מיילי במכשירי קרבן דקתאמר התם ועל הקרבן לא היו תוקעים בשופר אלא בחצוצרות דכתיב (במדבר י) ותקעתם בחצוצרות על עולותיכם וגו'. מ"ר:

אכסדרה

עין משפט נר מצוה

א [מיי' פ"ד מהל' פרה אדומה הלכה ון]:
צ ב מיי' פ"ג מהלכות בית המקדש הל' ז:
ג [טוש"ע יו"ד סימן רפה סעיף ג]:
צא ד מיי' פ"ח מהלכות תפילין ומזוזה הל' כ טוש"ע יו"ד סימן רפה סעיף ג:
צב ה ו מיי' שם הל' ח [טוש"ע ס"ח סימן לב סעיף ד]:
צג ז מיי' פ"ח מהלכות בית המקדש הל' ה [טוש"ע ס"ח סימן יג סעיף ג]:
צד ח ט י מיי' פ"ג מהל' בית המקדש הלכה ד ה:
צה כ מיי' פ"ג מהל' כלי המקדש הל' ה:

שיטה מקובצת (המשך)

לאשמו. והא דקתני כשרות לרבנן דלא מקשינן אשם לחטאת ואפילו אשם מצורע שלא לשמו כשר וכ"ש הזאת לוגו ה"ל ומה"ד ולר"א א"נ הוי אשמו פסול שלא לשמו הזאות אמאי פסול שלא לשמו וכי והד"א: ד) כבש אחד אשם לתנופה וגו' וסיפא דקרא ולוג אחד שמן: ה) לרצות להיות [עולות]: ו) לשמו: ז) דשירי הלוג דמצורע: ח) היה עשוי נר: ט) מעכבות זו את זו: י) ושלימה ולהכי מעכבות ובתפילין כו' והיו לטוטפות ובאותן פרשיות כתיב וכתבתם על מזוזות לפיכך הם נכתבות במזוזות: יא) עיניך לפיכך ארבעתם נכתבות בתפילין הס"ד נר: יב) מאי שמעא אמנורה קאי: יג) העשת חתיכה נטל ככר אחת וחיבות עשייתה חתיכה נמחק: יג) דבר המנבח תיבת מוכה ל"ש: יד) יותר מלוהב דכתיב זהב טהור תעשה המנורה יריכה כו' ממנה יהיו כו' הס"ד ומה"ד תעשה נמי א) משמע מ"מ אמקשה כתיב תעשה סמיך למקשה יותר מאל זהב הס"ד ומה"ד ומשני מקשה מקשה דויקחו: טו) ומקשה דבהעלותך ותיבת מקשה נמחק: טז) לקמן נ"א וארבעה מקשה כתיבי (וארבעה) (וחמשה) זהב כתיבי (שלשה) (שנים) בויקחו לי תרומה (ואחד) (ושנים) בפ' בהעלותך וכי אמרינן דמן הגרוטאות פסולות הוי תרי מקשה חד למצוה וחד לעבד ואידך תרי לדרשא דלקמן וכי אמרינן נמי דמשאר מתכות כשרה הוה חד זהב לגופא ואידך לדרשא דלקמן: יז) תיבות אלא לדידך [זהב זהב] מקשה מקשה למה לי נמחק: אינה באה זהב שהביאה משאר מיני מתכות [אינה צריכה] תיבות אינה באה בגביעים ל"ש: יח) כדבסמוך וכדכתיב: יט) הכסף משמע דחצוצרות של כסף היה ואפילו עיכובא כתיב בהו כדאיתא לעיל ותימה: כ) ברייתא דקרי תיבת דקרא נמחק:

א) נראה דל"ל תעשה דמשמע מ"מ נמי אמקשה כתיב. תעשה סמיך וכו'.